

Bilag 2.10

Krav til design på busser

Busstjenester Ruters vestregion 2024

Innhold

1	INNLEDNING	3
2	UTVENDIG FARGE	3
	2.1.1 <i>Midi-, normal- og boggibusser (med unntak av linjene 40, 41, 45, 46, 48)</i>	3
	2.1.2 <i>Leddbusser og linjene 40, 41, 45, 46, 48</i>	4
3	UTVENDIG MERKING, GRØNN BUSS	4
	3.1 NETTVERKSSYMBOL OG RUTERREGION-MERKET	4
	3.2 GRØNN BUSS, VENSTRE SIDE (FØRERSIDEN).....	5
	3.3 GRØNN BUSS, HØYRE SIDE	5
	3.3.1 <i>Kontrastmerking av dører</i>	5
	3.3.2 <i>Signalknapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)</i>	6
	3.3.3 <i>Merker til knapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)</i>	6
	3.3.4 <i>Merke for «Inngang foran»</i>	7
	3.3.5 <i>Merke for «Kortleser»</i>	8
	3.3.6 <i>Plassering av nettverkssymbol og RuterRegion-merket</i>	8
	3.3.7 <i>Visualisering</i>	8
	3.4 MERKING AV BUSSENS FRONT OG BAKSIDE	9
	3.5 OPERATØRENS LOGO	10
	3.6 BUSSPRODUSENTENS LOGO	10
4	UTVENDIG MERKING, RØD BUSS	10
	4.1 NETTVERKSSYMBOL OG RUTERBUSS-MERKE	11
	4.2 RØD BUSS, VENSTRE SIDE (FØRERSIDEN)	11
	4.3 RØD BUSS, HØYRE SIDE.....	12
	4.3.1 <i>Kontrastmerking av dører</i>	12
	4.3.2 <i>Signalknapp for døråpning</i>	13
	4.3.3 <i>Signalknapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)</i>	13
	4.3.4 <i>Merker til knapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)</i>	13
	4.3.5 <i>Merker over dør til leddbuss</i>	14
	4.3.6 <i>Plassering av nettverkssymbol og Ruterbuss-merke</i>	15
	4.3.7 <i>Midi-, normal- og boggibusser, visualisering</i>	16
	4.3.8 <i>Leddbuss, visualisering</i>	16
	4.4 MERKING AV BUSSENS FRONT OG BAKSIDE	16
	4.5 OPERATØRENS LOGO	17
	4.6 BUSSPRODUSENTENS LOGO	18
5	UTVENDIGE LINJE- OG DESTINASJONSSKILT	18
6	INNVENDIG MERKING	19
	6.1 SIKKERHETSMERKING FOR REGIONBUSSENER.....	19
	6.2 Plassering av sikkerhetsmerking	20
	6.3 SÆRSKILT OM Plassering av sikkerhetsmerking ved og rundt dørene	21
	6.4 SÆRSKILT OM Plassering av sikkerhetsmerking ved førerområdet	22
	6.5 Plassering av merke for bilbelte	22
	6.6 USB-LADER	23
	6.7 MERKING AV FØRERSALGUTSTYR, KORTLESERE OG ANNET UTSTYR HVOR REISEKORT KAN BENYTTES 24	
7	INTERIØR	25
	7.1 FARGER OG MØNSTER	26
	7.1.1 <i>Tak og vegger</i>	26
	7.1.2 <i>Folie på glassvegg</i>	27
	7.1.3 <i>Seter</i> 27	

7.1.4	Holdestenger	28
7.1.5	Gulv og stigtrinn.....	28
7.1.6	Søppelkasse	28
7.2	SIGNALKNAPPER	29
7.2.1	Stoppknapp.....	29
7.2.2	Stoppknapp for PRM	29
7.2.3	Døråpner.....	30
7.2.4	Døråpner for spesielle behov	30
8	INNVENDIG KUNDEINFORMASJON	31
8.1	SKJERMTYPE 1: MIDTGANG.....	32
8.2	SKJERMTYPE 2: TAKBUE.....	32
8.3	PLASSERING AV BETALINGSINFORMASJON	35
8.4	HOLDERE FOR BROSJYRER	35
9	PLAKATER OM BORD.....	36
10	PIKTOGRAM OG MERKING	36

1 INNLEDNING

Oppdragsgivers største kommunikasjonsflater er transportmidlene. I dette bilaget finner du føringer for hvordan busser i Ruters vestregion skal merkes og hvordan interiør og eksteriør både skal identifisere Oppdragsgiver og hvordan driftsartene differensieres seg imellom.

Dette bilaget er hentet fra det opprinnelige konkurransegrunnlaget i fra busstjenester Ruters vestregionen. Kravene som fremkommer av dette bilaget, er allerede overholdt for bussene som overtas av ny Operatør. Bilaget er vedlagt kun som en veiledning for de tilfeller der elementer som omhandles i dette bilaget blir berørt gjennom kontraksperioden for denne kontrakten, som f.eks. grunnfarge ved omlakking, piktogram og merker som skal erstattes mm.

Alle transportmidler er utstyrt med en egen driftsartsfarge. Denne fargen benyttes i all trafikantinformasjon og har som mål å skape gjenkjenning blant kundene. Disse fargene gjengis også i større eller mindre grad på transportmidlene. Virkeligheten kunden møter og historien vi forteller, må passe sammen. For eksempel: Grønne busser kommer til deg der du ser grønne skilt, og søker du i reiseplanlegger skal det være samme sak.

Transportmidlene som opptrer i samme miljø; bybusser, regionbusser og trikker trenger den største differensieringen seg imellom. Disse er derfor helfarget i driftsartsfargen. Driftsartene speiler også sine driftsartsfarger i interiøret.

På tross av transportmidlenes ulikheter i fysisk utforming og farge, skal all trafikantinformasjon allikevel ha samme visuelle uttrykk. Både tekst- og piktogrambruk skal være helhetlig. Som en del av oppstartprosjektet skal det lages en endelig plan for trafikantinformasjon per busstype.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
1.	Etter kontraktsinngåelse skal Operatør og Oppdragsgiver gjennomgå Oppdragsgivers designkrav til bussene. Gjennomgangen må skje tidsnok til at Operatør vil rekke å iverksette og gjennomføre nødvendige endringer på de bussene som eventuelt ikke er nye.
2.	Det er Operatørs ansvar å sørge for at alle busser er i tråd med kravene gitt i dette bilaget.
3.	All merking i og på bussene skal utelukkende skje med merker og/eller piktogrammer spesifisert av Oppdragsgiver
4.	All merking skal alltid være hel og uten mangler

2 UTVENDIG FARGE

Kravnummer	Beskrivelse av krav
5.	Grunnfargen skal være hel og uten skader til enhver tid
6.	Bussen lakkeres på alle sidene
7.	Bussens grunnfarge skal være av en slik kvalitet at den tåler reklameklistering (fjerning og oppsett jevnlig)

8.	Bussen lakeres på taket. Det kan gjøres unntak for eksterne installasjoner på taket.
----	--

2.1.1 Midi-, normal- og boggibusser (med unntak av linjene 40, 41, 45, 46, 48)

Kravnummer	Beskrivelse av krav
9.	Midi-, normal- og boggibusser (med unntak av linjene 40, 41, 45, 46, 48) lakeres med BS Linden 4800 12E53 eller RAL 110 70 60

Figur 1: Grønn buss

2.1.2 Leddbusser og linjene 40, 41, 45, 46, 48

Kravnummer	Beskrivelse av krav
10.	Leddbusser og linjene 40, 41, 45, 46, 48 lakeres med RAL 3020 Verkehrsrot

Figur 2: Rød buss

3 UTVENDIG MERKING, GRØNN BUSS

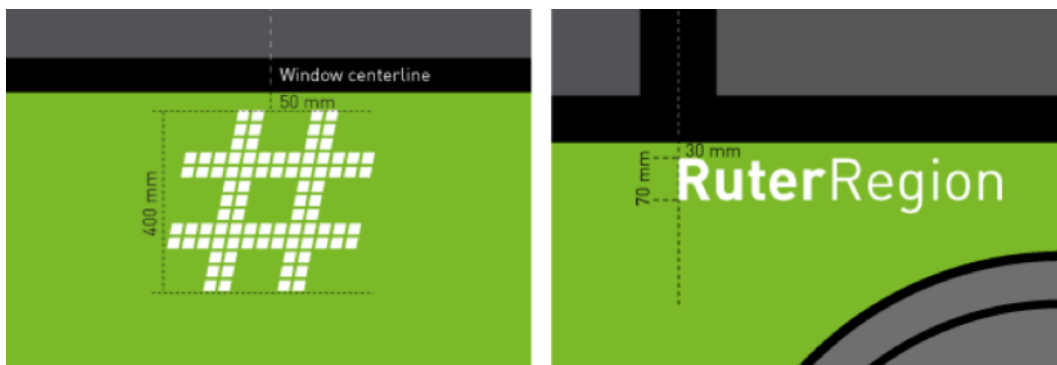
Dette gjelder for midi-, normal- og boggibusser med unntak av linjene 40, 41, 45, 46, 48.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
11.	Hvite dekaleringer produseres i 3M Scotchal 100-10 eller lignende

3.1 Nettverkssymbol og RuterRegion-merket

Dette gjelder både bussens venstre og høyre side.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
12.	RuterRegion-merket og nettverkssymbolet plasseres ved plate-/vinduskanter
13.	Nettverkssymbolet skal være 400 mm i høyden, og plasseres 50 mm fra plate-/vinduskanter
14.	Versalhøyden i RuterRegion-merket skal være 70 mm i høyden. Merket plasseres 30 mm fra plate-/vinduskanter
15.	Nettverkssymbol plasseres midt på vinduet sin senterlinje

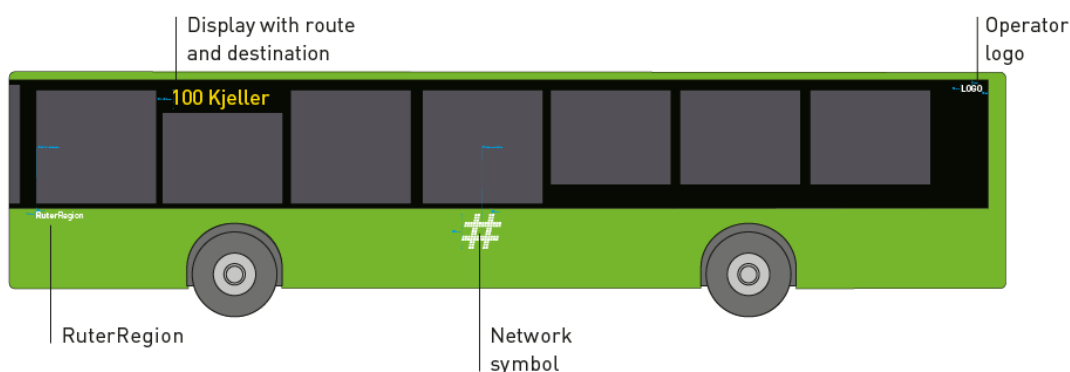

Figur 3: Nettverkssymbol og RuterRegion-merket

3.2 Grønn buss, venstre side (førersiden)

For mer informasjon om Operatørlogo se punkt 3.5 og Utvendig informasjonsflate se punkt 5.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
16.	Nettverkssymbolet plasseres så nært senterpunktet på bussen som mulig
17.	RuterRegion-merket plasseres i kant med venstre side av første vindu

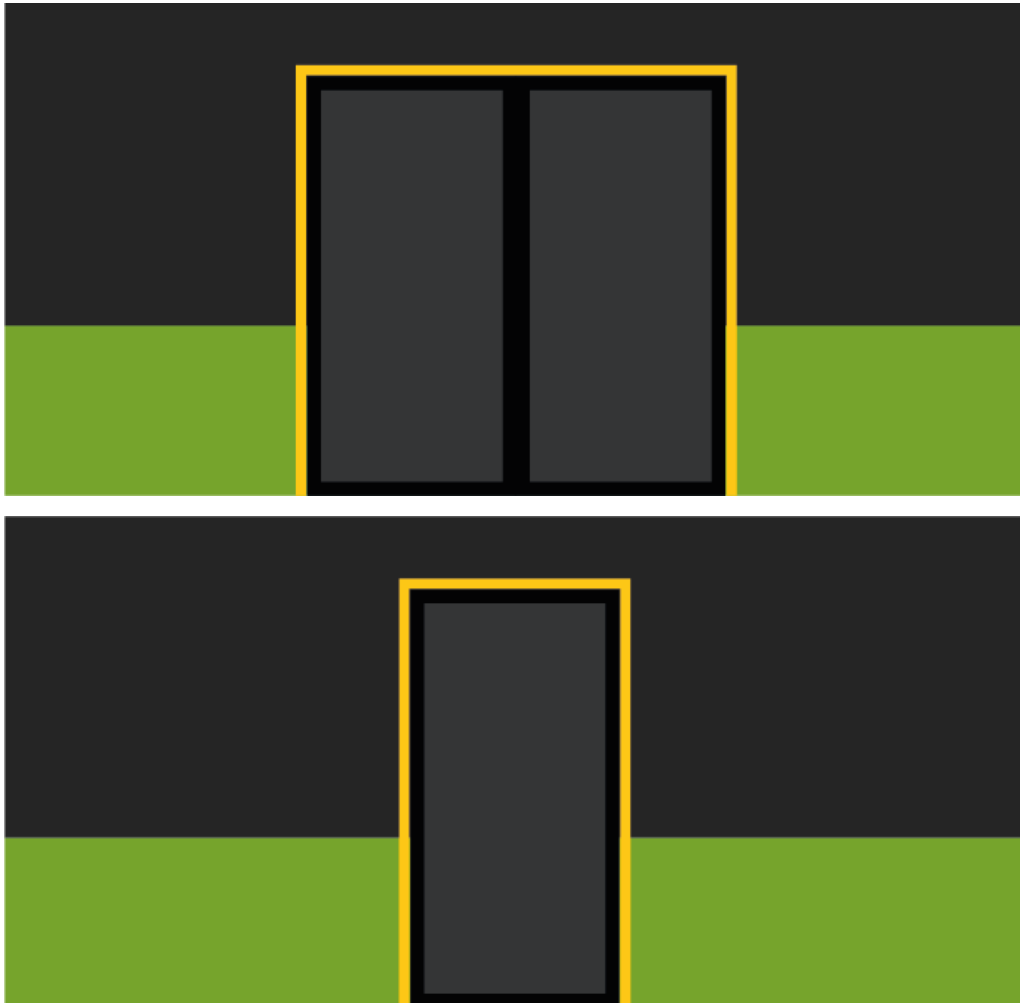

Figur 4: Plassering av designelementer på grønn buss

3.3 Grønn buss, høyre side

3.3.1 Kontrastmerking av dører

Kravnummer	Beskrivelse av krav
18.	Bussens inn- og utgangsdører skal kontrastmerkes. Dette gjøres ved bruk av en gul linje med en bredde på 35-45 millimeter på dørrammen/karmen. Fargen skal være tilnærmet lik det som benyttes på kontrastmerking av stolper innvendig (se Holdestenger).

Figur 5: Kontrastmerking på dobbelt- og enkeltdør

3.3.2 Signalknapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)

Kravnummer	Beskrivelse av krav
19.	Alle dører unntatt første dør: Knapp for døråpning plasseres midt på dørbladene eller alternativt på høyre side av døråpningen.
20.	Knapp for PRM merkes ihht. punkt 3.3.3

3.3.3 Merker til knapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)

Kravnummer	Beskrivelse av krav
21.	Merke for rullestol (Picto_wheelchair_PMS432_neg.pdf) plasseres på samme senterlinje som knapp for døråpning, med en avstand på 50 mm
22.	Merke for barnevogn (Picto_pram_PMS432_neg.pdf) plasseres på samme senterlinje som knapp for døråpning, med en avstand på 30 mm
23.	Merkene skal være 120 mm i høyden
24.	Ved knapp på høyre side av døråpning: Merkene plasseres på høyre side av knapp

25.	Ved knapp på dørblad: Merkene plasseres på høyre side av knapp. Ved plassmangel kan merkene sentreres under knapp.
26.	Merke for rullestol plasseres nærmest knapp for døråpning

Figur 6: Merker for PRM

3.3.4 Merke for «Inngang foran»

Størrelse og endelig plassering av merket avtales i oppstartprosjektet.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
27.	Merke for «Inngang foran» plasseres over alle dører, unntatt dør 1. Hvis det ikke er plass over dørene, kan merket plasseres øverst på hvert dørblad.

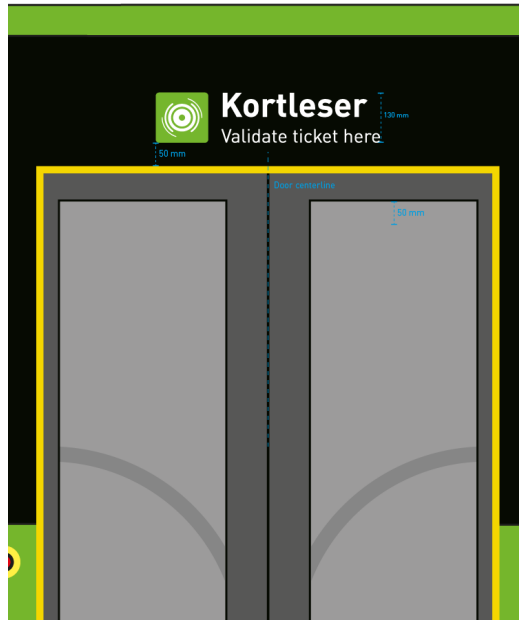

Figur 7: Inngang foran

3.3.5 Merke for «Kortleser»

Størrelse og endelig plassering av merket avtales i oppstartprosjektet.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
28.	Merke for «Kortleser» plasseres over dør 1.

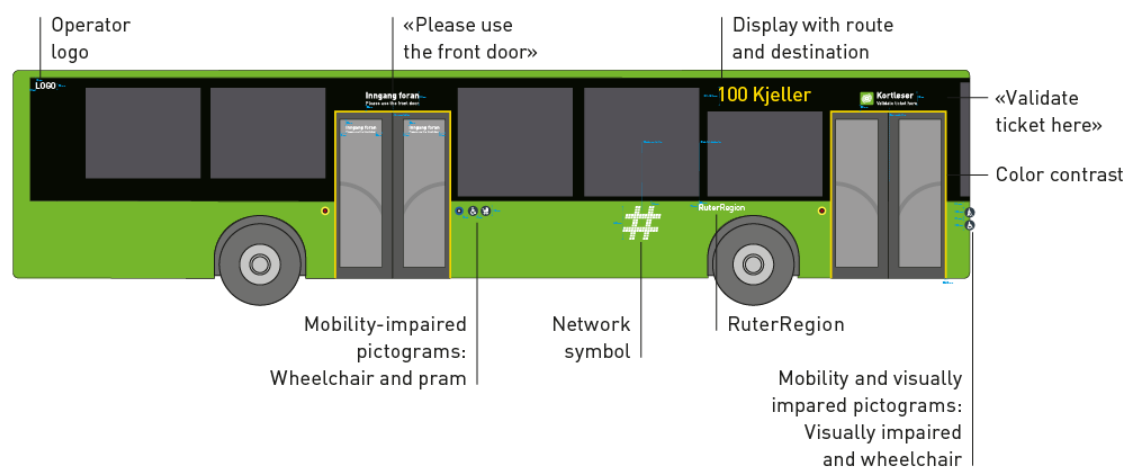

Figur 8: Merke for «Kortleser»

3.3.6 Plassering av nettverkssymbol og RuterRegion-merket

Kravnummer	Beskrivelse av krav
29.	Nettverkssymbolet plasseres i bakkant av fremre hjulbrønn
30.	RuterRegion-merket plasseres like i nærheten av fremre hjulbrønn

3.3.7 Visualisering

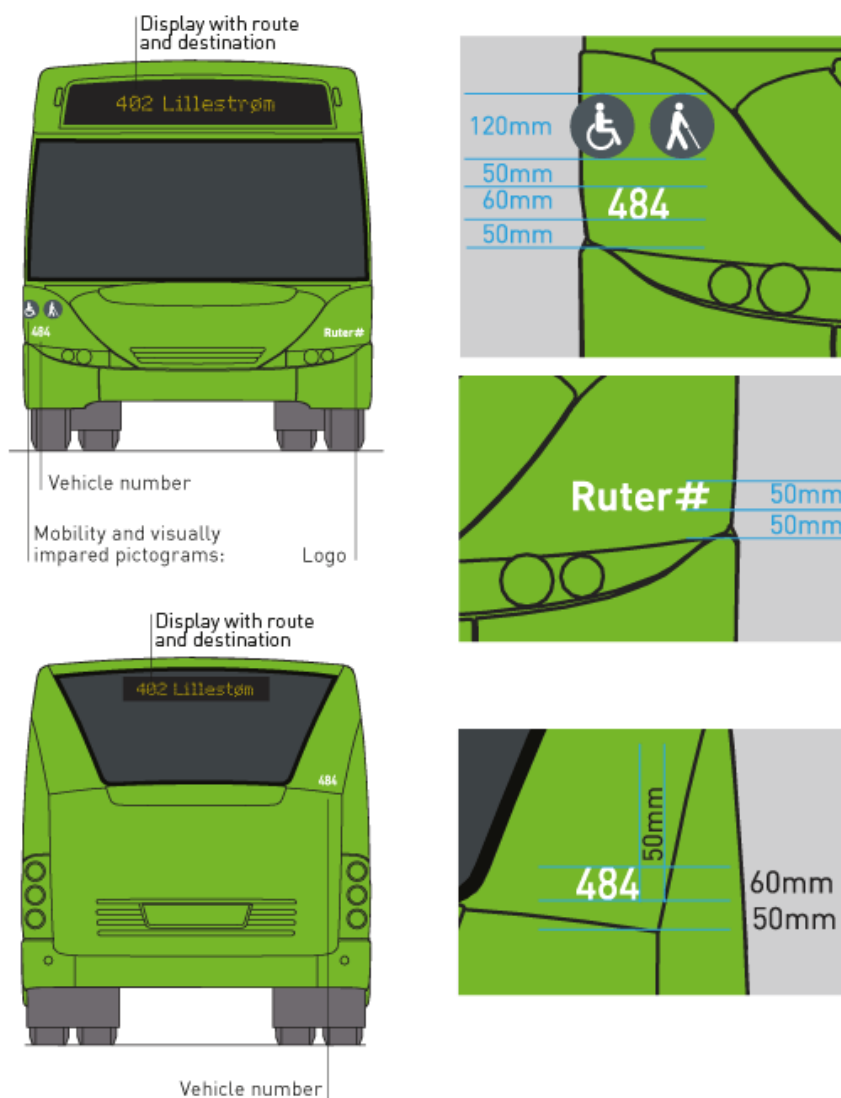

Figur 9: Plassering av designelementer

3.4 Merking av bussens front og bakside

Se Figur 10 for spesifikasjon av størrelser og plassering av merker. Det godtas mindre justeringer av plasseringen så lenge helheten i det visuelle uttrykket er i varetatt.

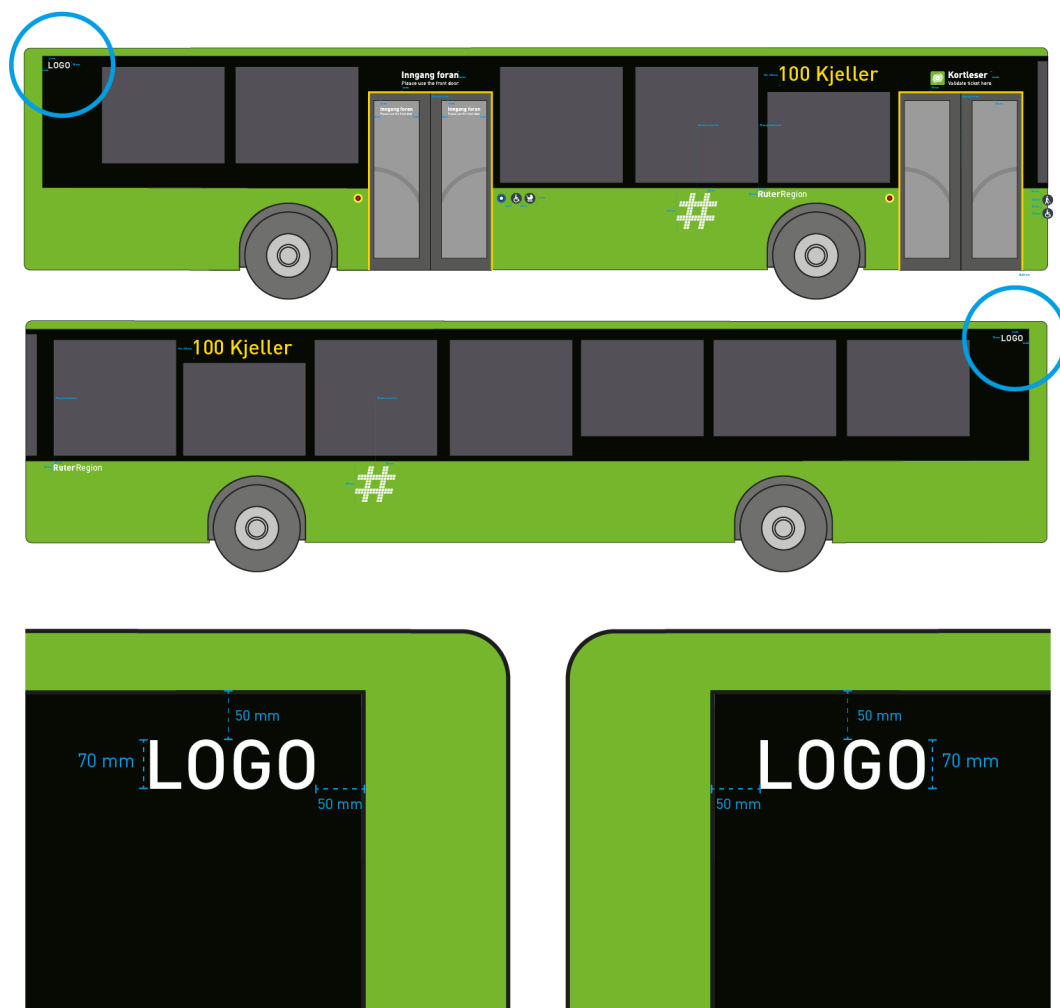
Kravnummer	Beskrivelse av krav
31.	Merkene med internnummer skal benytte skrifttypen DIN Medium
32.	Ruter-logo skal være 50 mm i høyden, og plasseres 50 mm fra platekanter
33.	Bussens nummer skal være 60 mm i versalhøyden og plasseres 50 mm fra platekanter
34.	Ikoner for PRM skal være 120 mm i høyden og plasseres 50 mm fra platekanter og/eller andre merker

Figur 10: Plassering av designelementer på bussens bakside og front.

3.5 Operatørens logo

Kravnummer	Beskrivelse av krav
35.	Operatørens logo plasseres bakerst på bussen, se Figur 11
36.	Operatørens logo skal være ensfarget hvit
37.	Operatørens logo skal være 70 mm i høyden
38.	Operatørens logo plasseres fortrinnsvis ved plate-/vinduskanter

Figur 11: Illustrasjon av plassering av Operatørens logo.

3.6 Bussprodusentens logo

På bussene tillates ordinær profilering av bussprodusentens egen logo i bussens front. Ingen annen profilering skal forekomme uten nærmere avtale.

4 UTVENDIG MERKING, RØD BUSS

Dette gjelder for leddbusser og linjene 40, 41, 45, 46, 48.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
------------	---------------------

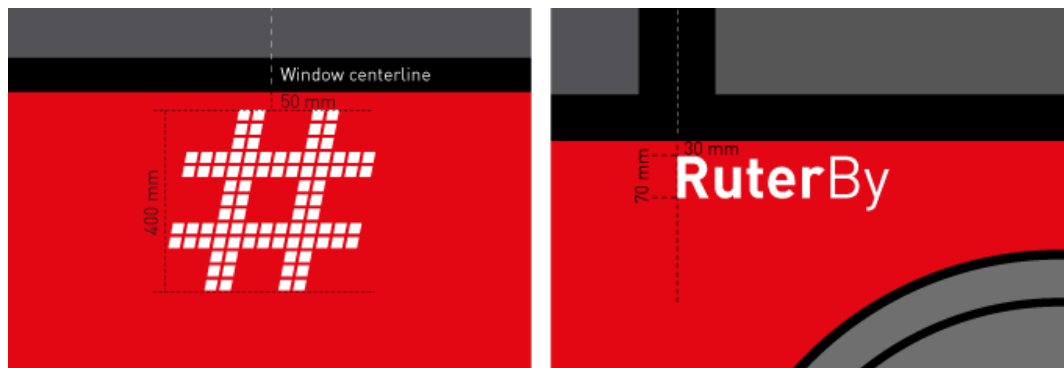
39.	Hvite dekaler produseres i 3M Scotchal 100-10 eller lignende
-----	--

4.1 Nettverkssymbol og Ruterbuss-merke

Dette gjelder både bussens venstre og høyre side.

Leddbuss merkes med RuterRegion. Linjene 40, 41, 45, 46, 48 merkes med RuterBy.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
40.	Ruterbuss-merke og nettverkssymbolet plasseres ved plate-/vinduskanter
41.	Nettverkssymbolet skal være 400 mm i høyden, og plasseres 50 mm fra plate-/vinduskanter
42.	Versalhøyden i Ruterbuss-merke skal være 70 mm i høyden. Merket plasseres 30 mm fra plate-/vinduskanter
43.	Nettverkssymbol plasseres midt på vinduet sin senterlinje

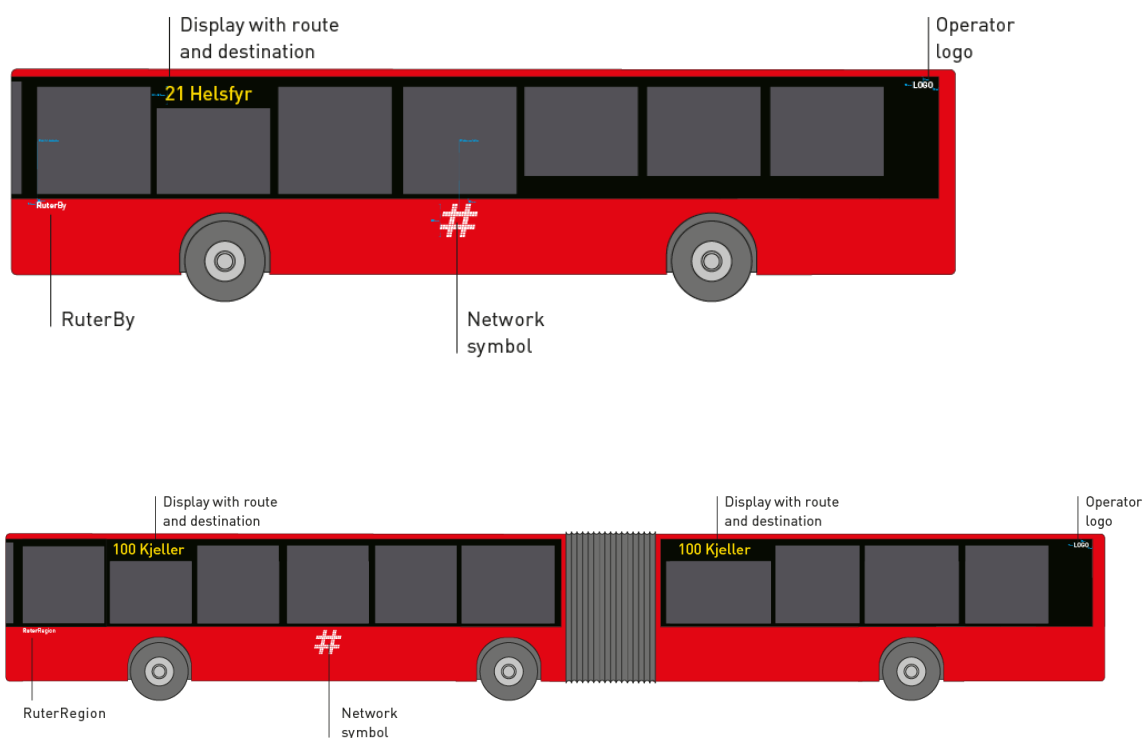

Figur 12: Nettverkssymbol og Ruterbuss-merke, her visualisert med RuterBy

4.2 Rød buss, venstre side (førersiden)

For mer informasjon om Operatørlogo se punkt 4.5 og Utvendig informasjonsflate se punkt 5.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
44.	Midi-, normal- og boggibuss: Nettverkssymbolet plasseres så nært senterpunktet på bussen som mulig
45.	Leddbuss: Nettverkssymbolet plasseres så nært som mulig senterpunkt på bussens første ledd
46.	Ruterbuss-merket plasseres i kant med venstre side av første vindu

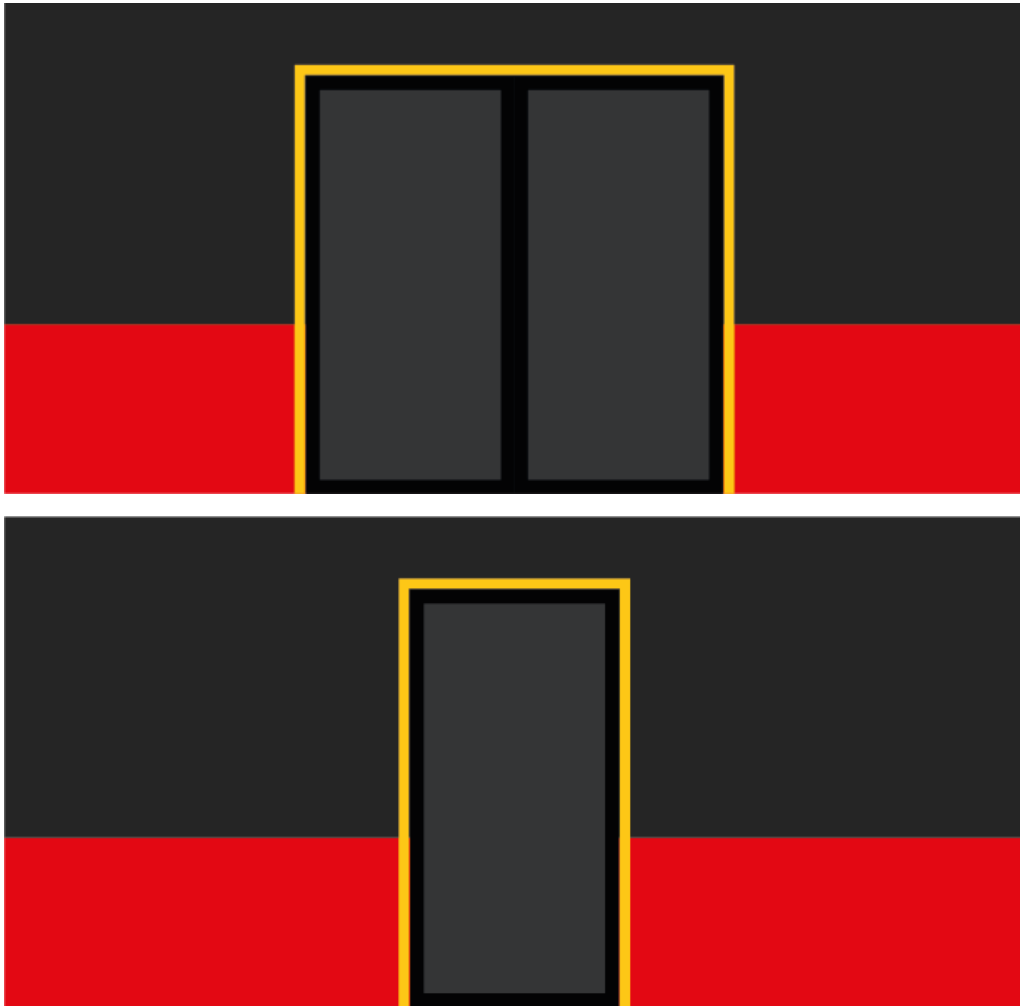

Figur 13: Plassering av designelementer på rød buss

4.3 Rød buss, høyre side

4.3.1 Kontrastmerking av dører

Kravnummer	Beskrivelse av krav
47.	Bussens inn- og utgangsdører skal kontrastmerkes. Dette gjøres ved bruk av en gul linje med en bredde på 35-45 millimeter på dørrammen/karmen. Fargen skal være tilnærmet lik det som benyttes på kontrastmerking av stolper innvendig (se 4.1.4 Holdestenger).

Figur 14: Kontrastmerking på enkelt- og dobbeltdør

4.3.2 Signalknapp for døråpning

Kravnummer	Beskrivelse av krav
48.	Alle dører unntatt første dør: Knapp for døråpning plasseres midt på dørbladene eller alternativt på høyre side av døråpningen.

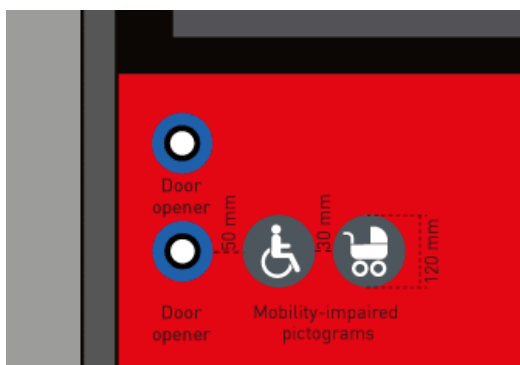
4.3.3 Signalknapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)

Kravnummer	Beskrivelse av krav
49.	Alle dører unntatt første dør: Knapp for PRM plasseres under knapp for døråpning
50.	Knapp for PRM merkes ihht. Punkt 4.3.4

4.3.4 Merker til knapp for døråpning for PRM (Personer med Redusert Mobilitet)

Kravnummer	Beskrivelse av krav
------------	---------------------

51.	Merke for rullestol (Picto_wheelchair_PMS432_neg.pdf) plasseres på samme senterlinje som knapp for døråpning, med en avstand på 50 mm
52.	Merke for barnevogn (Picto_pram_PMS432_neg.pdf) plasseres på samme senterlinje som knapp for døråpning, med en avstand på 30 mm
53.	Merkene skal være 120 mm i høyden
54.	Ved knapp på høyre side av døråpning: Merkene plasseres på høyre side av knapp
55.	Ved knapp på dørblad: Merkene plasseres på høyre side av knapp. Ved plassmangel kan merkene sentreres under knapp.
56.	Merke for rullestol plasseres nærmest knapp for døråpning

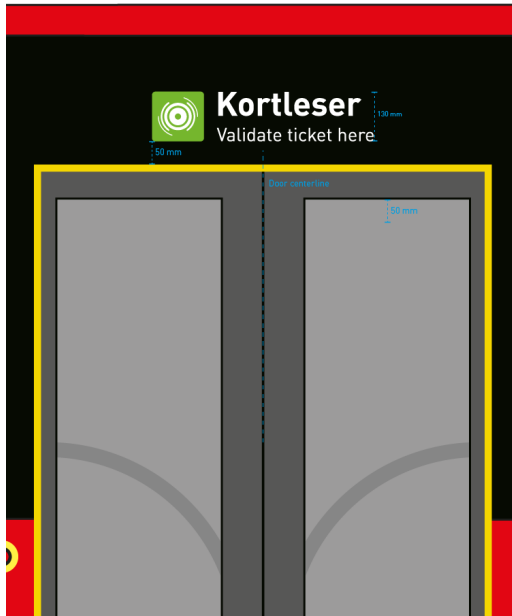

Figur 15: Merker for tilgjengelighet

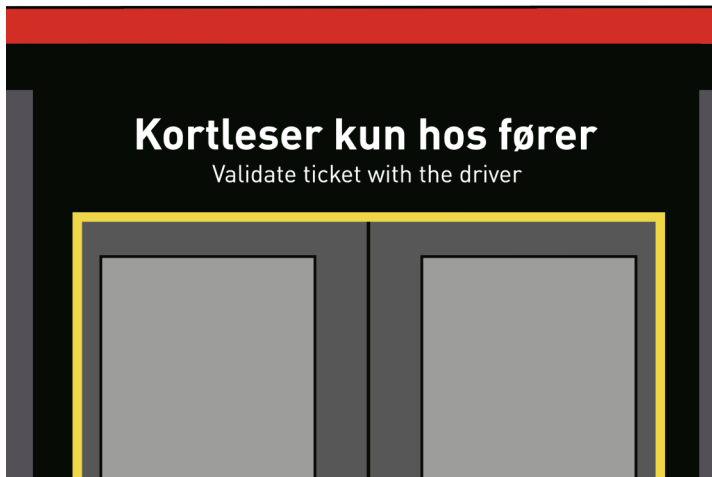
4.3.5 Merker over dør til leddbuss

Størrelse og endelig plassering av merker avtales i oppstartprosjektet.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
57.	«Merke for kortleser» plasseres over dør 1.
58.	«Merke for kortleser kun hos fører» plasseres over alle dører, unntatt dør 1. Hvis det ikke er plass over dør, kan merket plasseres øverst på dørbladene.

Figur 16: «Merke for kortleser», over dør 1

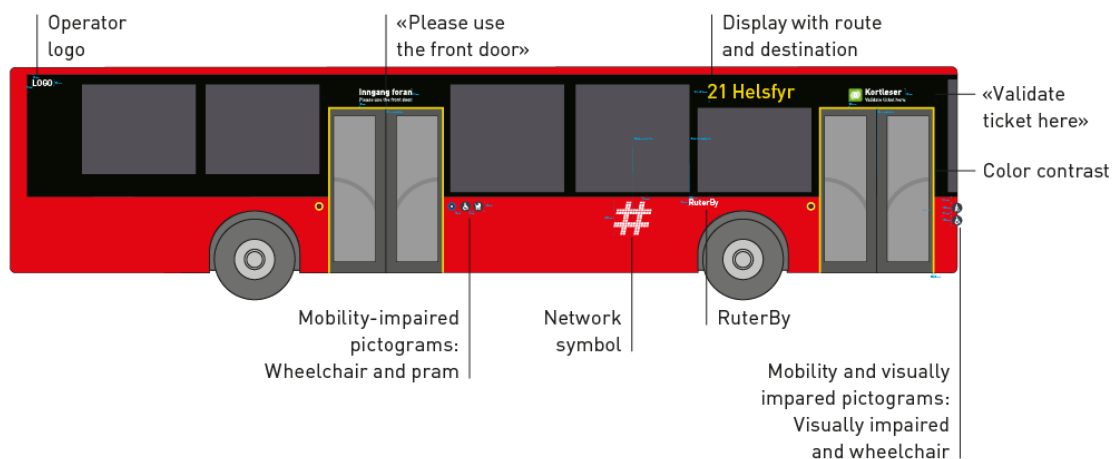

Figur 17: «Kortleser kun hos fører», alle dører unntatt dør 1

4.3.6 Plassering av nettverkssymbol og Ruterbuss-merke

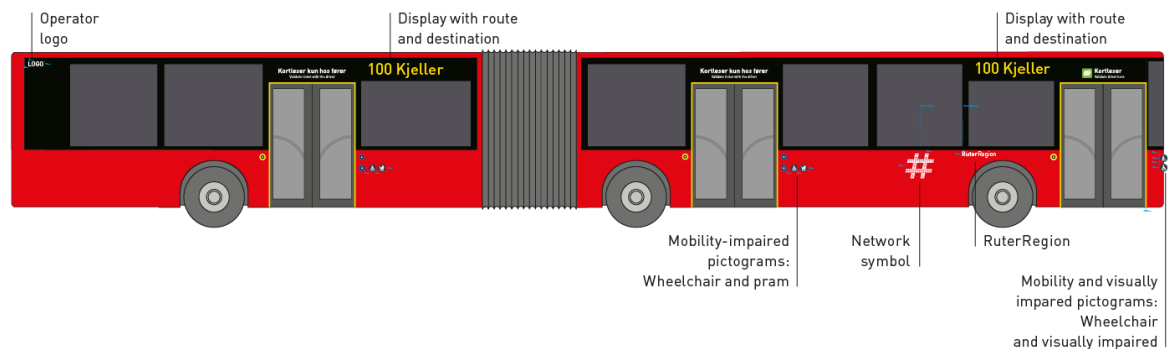
Kravnummer	Beskrivelse av krav
59.	Nettverkssymbolet skal plasseres i bakkant av fremre hjulbrønn
60.	Ruterbuss-merke skal plasseres like i nærheten av fremre hjulbrønn

4.3.7 Midi-, normal- og boggibusser, visualisering

Figur 18: Plassering av designelementer

4.3.8 Leddbuss, visualisering

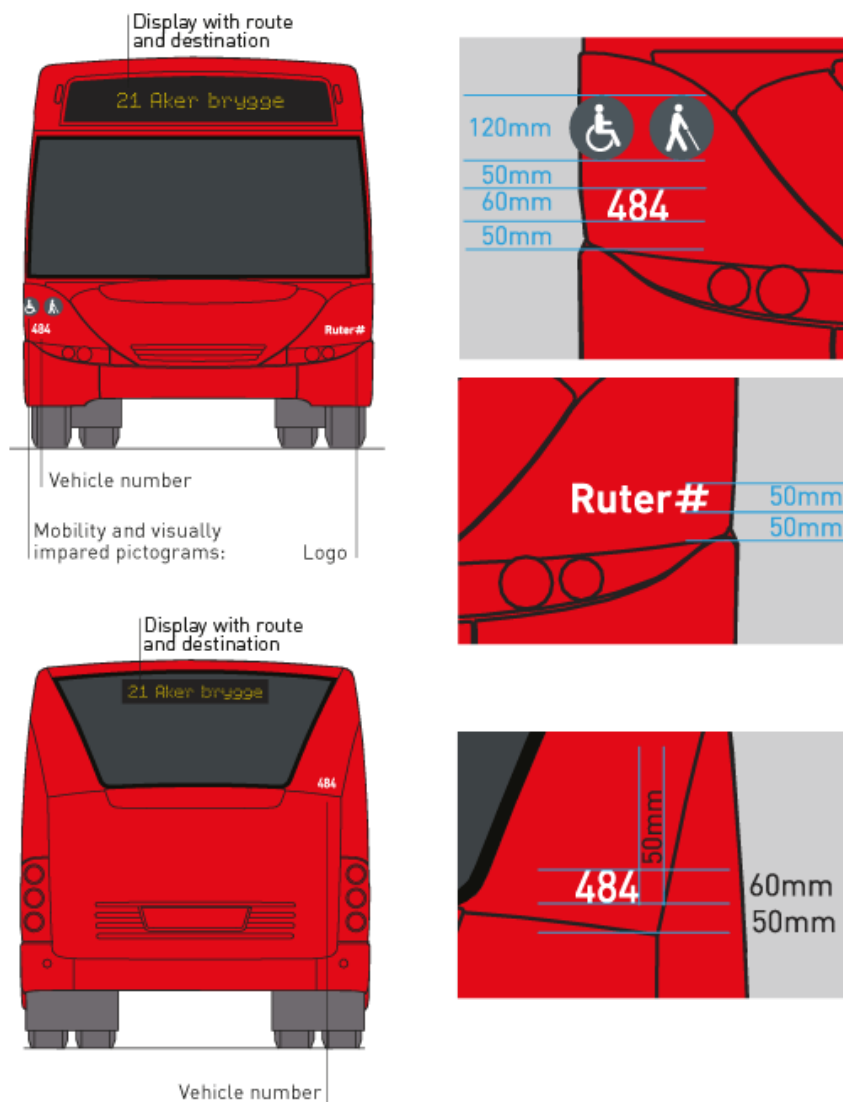

Figur 19: Plassering av designelementer på leddbuss

4.4 Merking av bussens front og bakside

Se Figur 20 for spesifikasjon av størrelser og plassering av merker. Det godtas mindre justeringer av plasseringen så lenge helheten i det visuelle uttrykket er i varetatt.

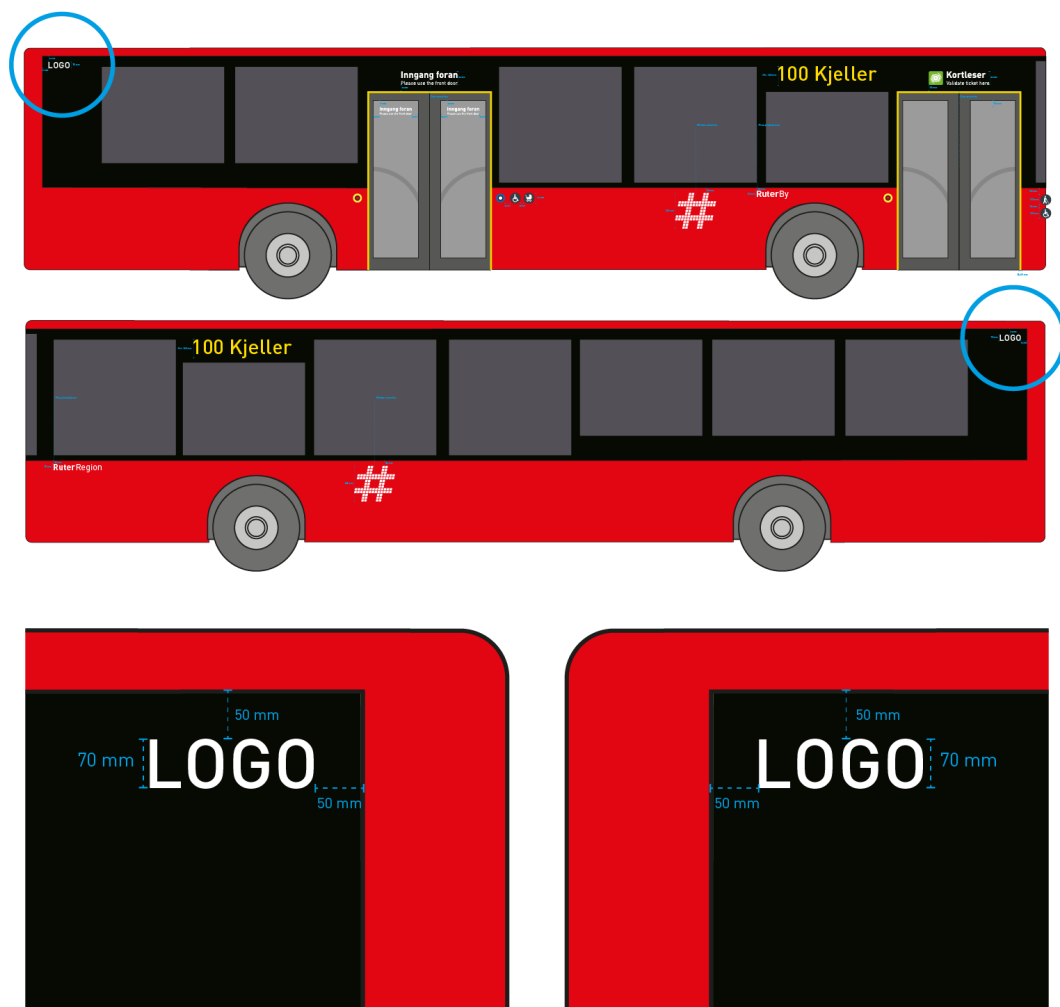
Kravnummer	Beskrivelse av krav
61.	Merkene med internnummer skal benytte skrifttypen DIN Medium
62.	Ruter-logo skal være 50 mm i høyden, og plasseres 50 mm fra platekanter
63.	Bussens nummer skal være 60 mm i versalhøyden og plasseres 50 mm fra platekanter
64.	Ikoner for PRM skal være 120 mm i høyden og plasseres 50 mm fra platekanter og/eller andre merker

Figur 20: Plassering av designelementer på bussens bakside og front

4.5 Operatørens logo

Kravnummer	Beskrivelse av krav
65.	Operatørens logo plasseres bakerst på bussen, se Figur 21
66.	Operatørens logo er ensfarget hvit
67.	Operatørens logo er 70 mm i høyden
68.	Operatørens logo plasseres fortrinnsvis ved plate-/vinduskanter

Figur 21: Illustrasjon av plassering av Operatørens logo.

4.6 Bussprodusentens logo

På bussene tillates ordinær profilering av bussprodusentens egen logo i bussens front. Ingen annen profilering skal forekomme uten nærmere avtale.

5 UTVENDIGE LINJE- OG DESTINASJONSSKILT

Justeringer på plassering av utvendige informasjonsflater på sidene og på hekken godtas så lenge de er godt synlige for publikum. Endelig plassering avtales i oppstartsprosjektet.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
69.	Det skal plasseres utvendige informasjonsflater i front, i hekken og på høyre og venstre side
70.	Utvendige informasjonsflater skal plasseres på den øverste delen av bussen
71.	Utvendig informasjonsflate på venstre side skal plasseres nær dør 1. Leddbusser skal i tillegg ha en informasjonsflate bak leddet.

72.	Utvendig informasjonsflate på høyre side skal plasseres tilnærmet parallelt med utvendig informasjonsflate på venstre side
73.	Minimum versalhøyde på tegn i front skal være 245 millimeter
74.	Minimum versalhøyde på tegn på sidene og hekken skal være 160 millimeter
75.	Informasjonsflaten skal kunne vise tall og bokstaver
76.	Informasjonsflaten skal være dynamiske slik at man for eksempel kan vise flere linjeskift med tekst eller ha forskjellig størrelse på linjenummer og destinasjon

Figur 22: Illustrasjon av informasjonsflater og høyde

6 INNVENDIG MERKING

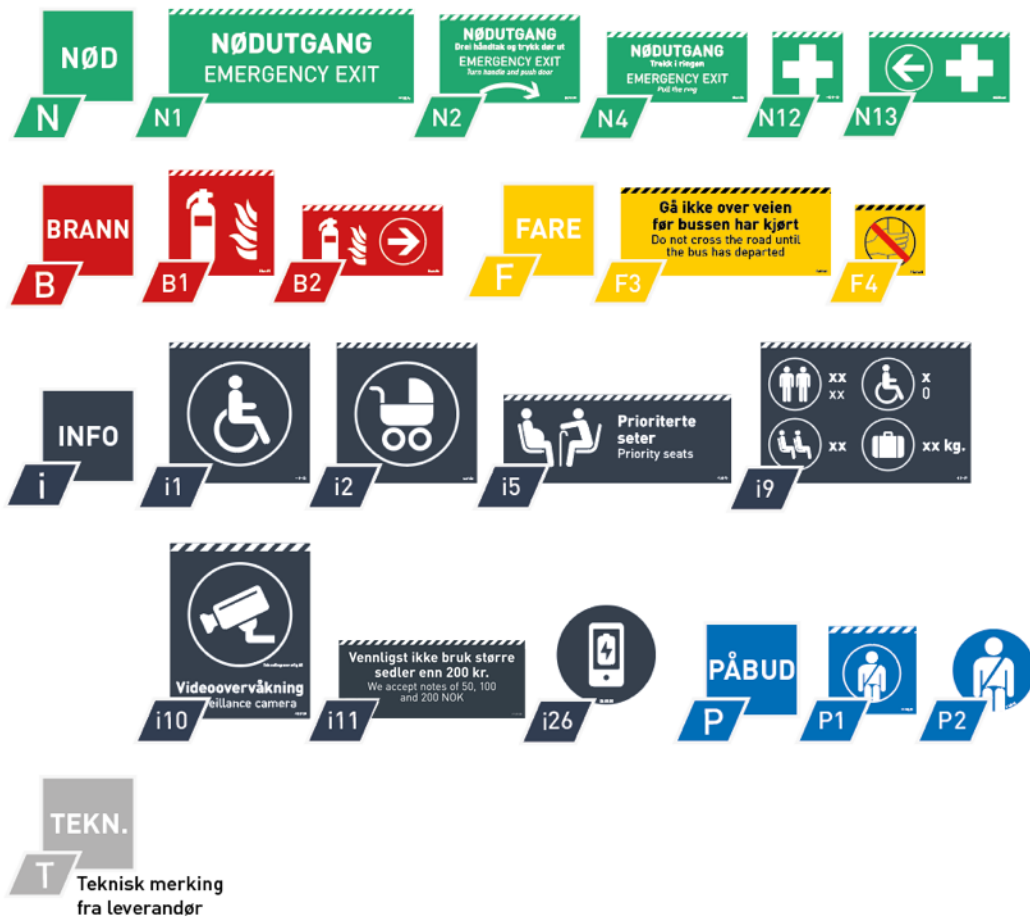
Innvendig merking dreier seg i all hovedsak om sikkerhetsmerking. For at forbruker enkelt skal forstå og gjenkjenne all sikkerhetsmerkingen er det viktig at vi etterstreber en så visuell og tekstlig likhet som mulig. Dette er spesielt viktig i en stresset nødsituasjon. Det er også viktig at merkingen tilpasses i forhold til flater og funksjon, og derfor er det viktig at man vurderer hver flate for seg (noen håndtak skal vris, andre dras, og i forskjellige retninger).

Transportmidlene som ferdes på land (T-bane/Trikk/Buss), forholder seg til ISO 3864 og ISO 7010 standarder for sikkerhetsmerking.

Med mindre annet er spesifisert, skal den innvendige merkingen utelukkende skje med piktogrammer/merking som finnes vedlagt. Endelig plassering avtales i oppstartsprosjektet.

6.1 Sikkerhetsmerking for regionbusser

Sikkerhetsmerkingen er delt inn i seks kategorier: (N)ød, (B)rann, (F)are, (i)nfo, (P)åbud og (T)eknisk.

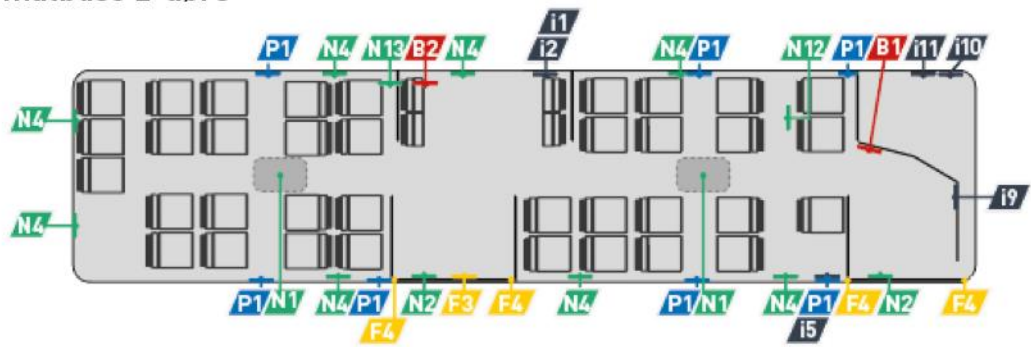

Figur 23: Oversikt over merking til bruk i busser.

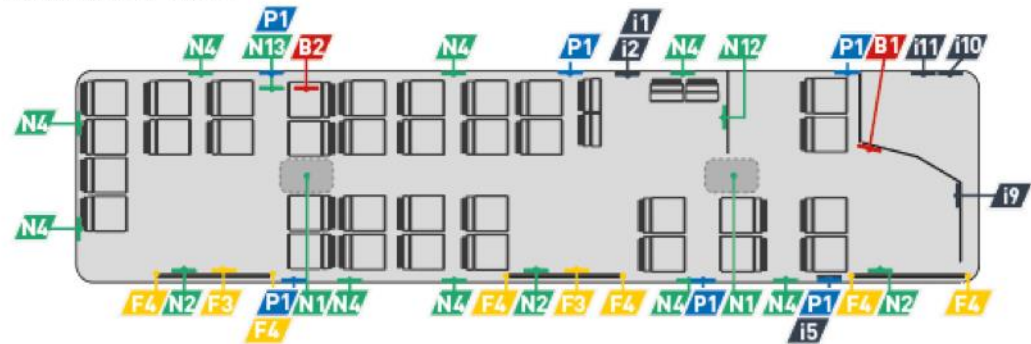
6.2 Plassering av sikkerhetsmerking

Den innvendige merkingen skal plasseres tilnærmet lik som vist på Figur 24. Det er viktig at nødutgang-merket (N4) monteres slik at det er synlig fra utside og innside da merket er tosidig.

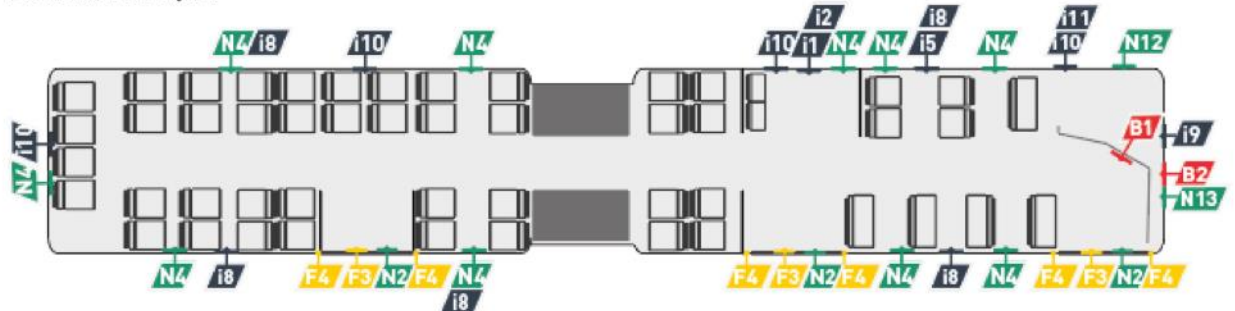
Normalbuss 2-dørs

Normalbuss 3-dørs

Leddbuss 3-dørs

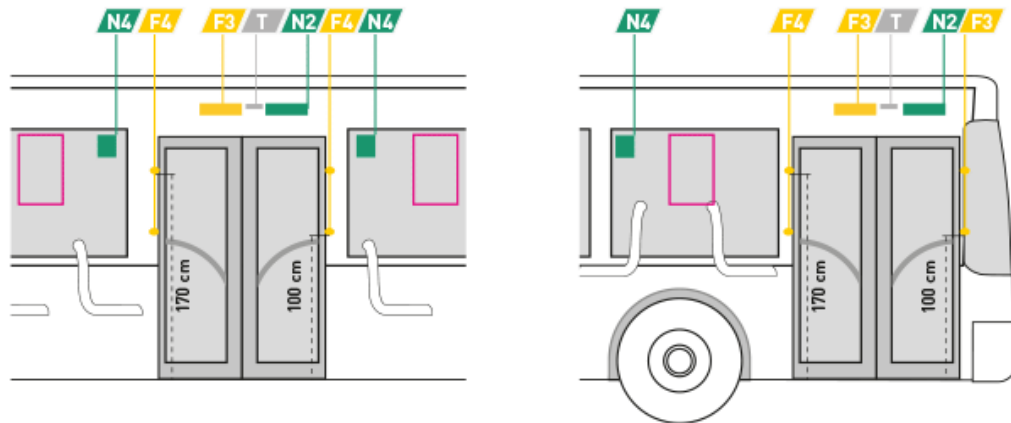
Figur 24: Innvendig merking for normalbuss og leddbuss med tre dører.

6.3 Særskilt om plassering av sikkerhetsmerking ved rundt dørene

Ved og rundt dørene er det plassert sikkerhetsmerker med nød og fareinformasjon. Når det gjelder merket F4, skal dette monteres 100 cm og 170 cm opp på stang og to stk. på hver side.

Figur 25 nedenfor viser en tilnærmet plassering og det kan foretas tilpasninger etter busstype/-modell.

Dersom valgt busstype/-modell

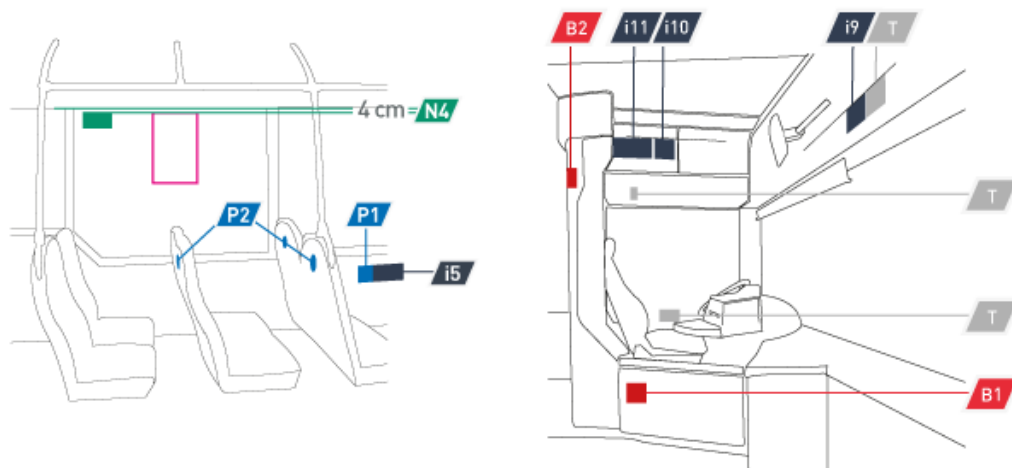
Figur 25: Tilnærmet plassering av sikkerhetsmerking ved dørene.

6.4 Særskilt om plassering av sikkerhetsmerking ved førerområdet

Viktig at nødutgang-merket monteres slik at det er synlig fra utside og innside da merket er tosidig. Hvis det forekommer «lyskasse/display» i tak må nødutgang-merket plasseres i underkant av lyskassen.

Ved ulike forhold som f.eks. sjåførområde etterstrebes det at merkenes toppskravur er på linje med hverandre.

Plassering som vist i Figur 26 skal tilstrebes, men det kan gjøres tilpasninger til den enkelte busstype.

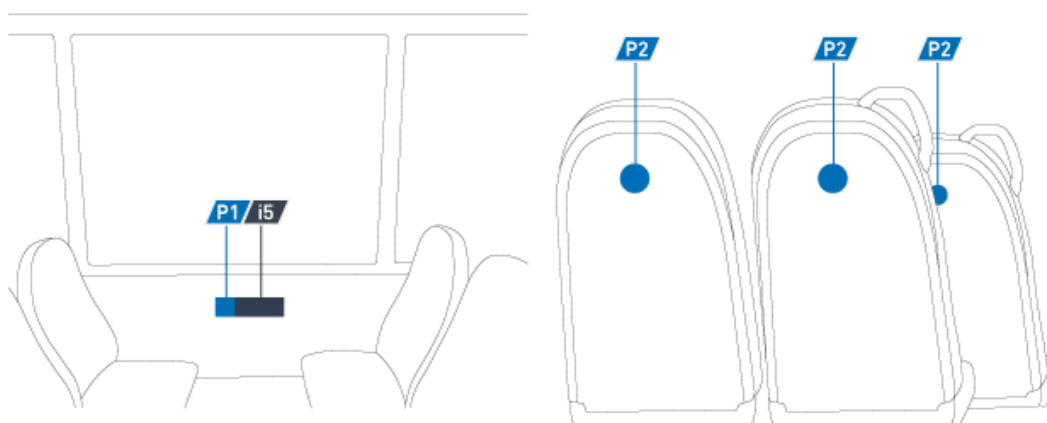
Figur 26: Tilnærmet plassering av sikkerhetsmerking ved førerplass.

6.5 Plassering av merke for bilbelte

Merke for bilbelte forekommer i to utgaver: for montering på vegg (P1) og seterygg (P2). Dersom seteryggens materiale ikke er egnet til å montere merket (P2) på, kan merke P1 benyttes i stedet for.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
77.	Merking for bilbelte skal være synlig for alle passasjerer

78.	Merke for sikkerhetsbelte monteres bak på alle seterygger som er synlige eller under vindu (i mulig kombinasjon med oblat i5) på plasser der hvor setene vender mot hverandre (som vist i Figur 27).
-----	--

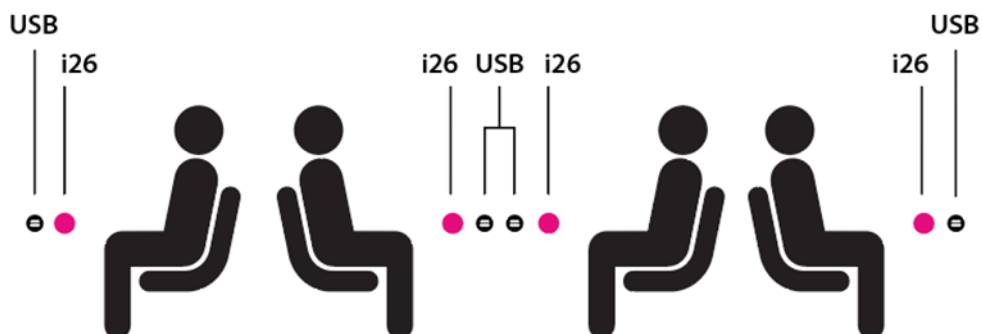

Figur 27: Plassering av merke for sikkerhetsbelte.

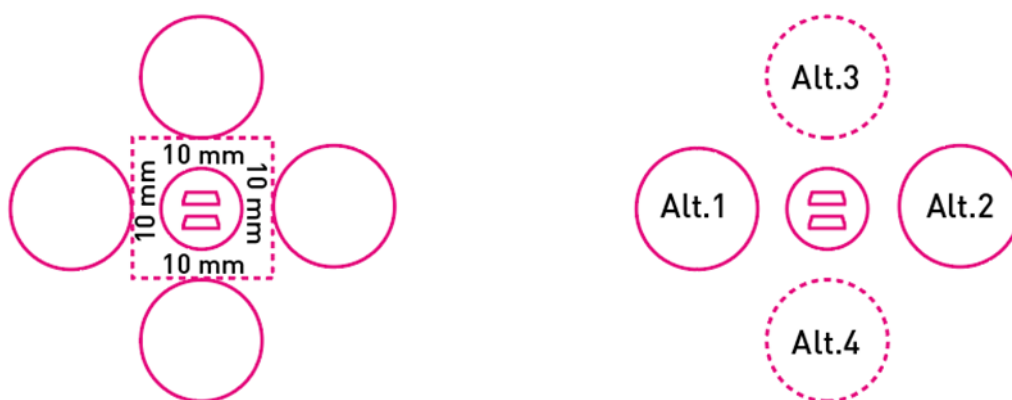
6.6 USB-lader

Alternativ plassering kan gjøres i samsvar med Oppdragsgiver. Installering på bakerste seterad kan utelates. Det er ingen krav til installering i fleksområdet og annet ståareal.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
79.	USB-lader plasseres på vegg under vindu ved hver seterad, på begge sider av bussen.
80.	Seter plassert etter hverandre Dobbelt USB-uttak monteres med topp-punkt 5 cm under vinduskarm, midtstilt mellom ytterkant av sete og seterygg på foranstående sete. Sikkerhetsmerke (i26) plasseres mellom USB-uttak og tilhørende seterad, 1 cm avstand fra USB-uttak, sentrert på uttaket.
81.	Seter med plassering mot hverandre 2 doble USB-uttak monteres med topp-punkt 5 cm under vinduskarm, midtstilt mellom ytterkant av tilhørende seterad og senterpunkt mellom de to motstående seteradene. Sikkerhetsmerke (i26) plasseres mellom USB-uttak og tilhørende sete, 1 cm avstand fra USB-uttak, sentrert på uttak. Merket for USB-ladere (i26) plasseres på den siden av laderen som er nærmest setet (Figur 28). Merket plasseres 10 mm fra laderens kant, og plasseres sentrert iht. merkets og laderens midtpunkt (Figur 29). Hvis plassene på siden er opptatte, kan også plassen over og under laderen benyttes (Figur 29).
82.	På seterader med mindre enn 15 cm avstand mellom vinduskarm og gulvkant/skinne langs gulv, plasseres USB-uttak i umiddelbar underkant av vinduskarm. Sikkerhetsmerke (i26) plasseres mellom USB-uttak og tilhørende sete, 1 cm avstand fra USB-uttak, sentrert på uttak.

Figur 28: Plassering av USB-merket iht. nærmeste sete.

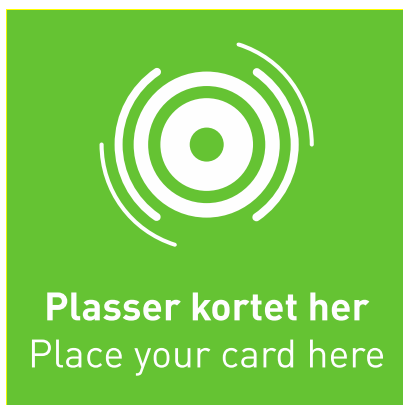

Figur 29: Avstand og plassering av USB-merket iht. ladepunkt.

6.7 Merking av førersalgutstyr, kortlesere og annet utstyr hvor reisekort kan benyttes

Kravnummer	Beskrivelse av krav
83.	Førersalgutstyr, kortlesere og annet utstyr hvor reisekort kan benyttes skal merkes med symbol for elektronisk billettering, et IO-merke. Merket skal plasseres sammen med en brukerveiledende tekst på norsk og engelsk av typen «Plasser kortet her / Place your card here».
84.	Versalhøyden skal være minimum 30 millimeter

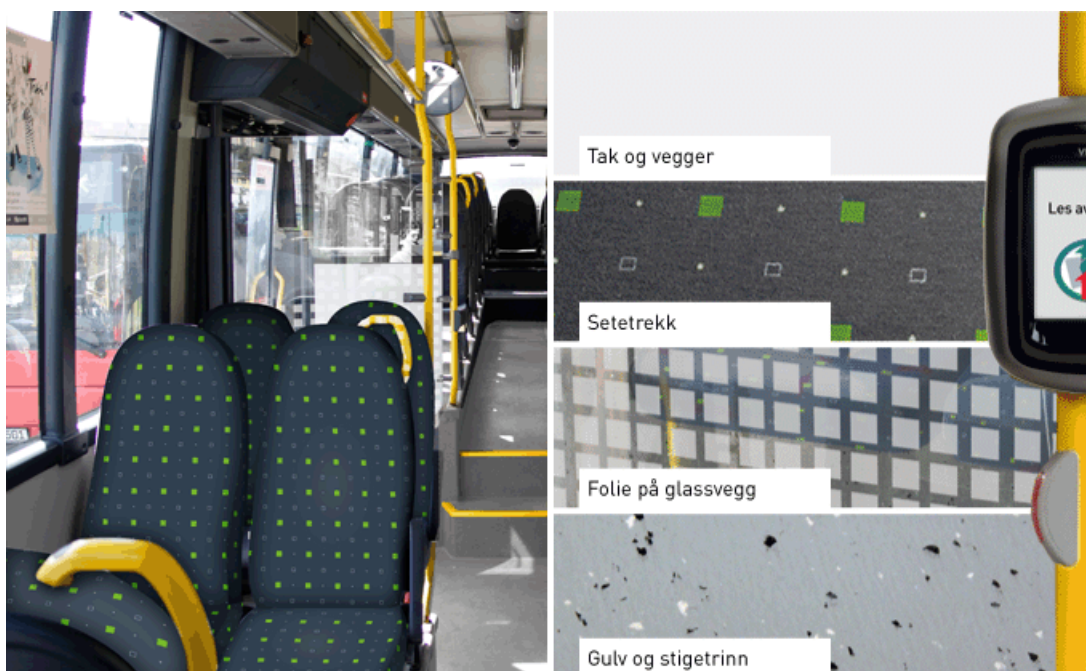
Se håndbok fra Jernbanedirektoratet «V821, del 9 – Symboler» for utfyllende informasjon.

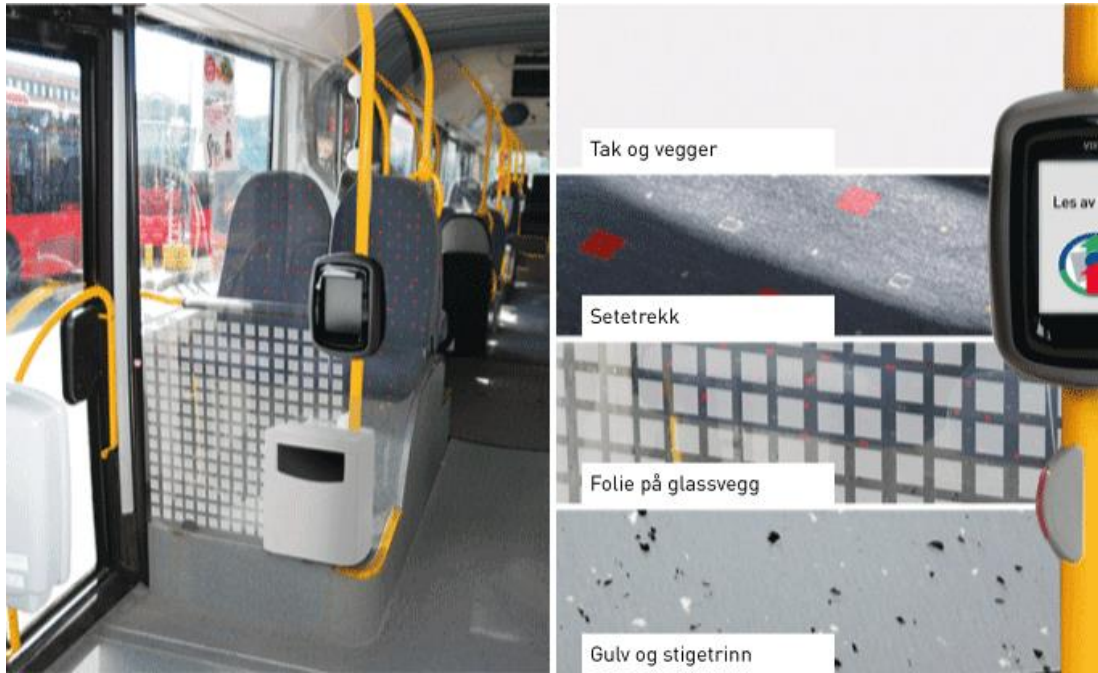
Figur 30: IO-merket med brukerveiledende tekst

7 INTERIØR

Interiøret skal oppleves som lyst og luftig og det skal benyttes farger som er lyse.

Figur 31: Illustrasjon av mulig interiør i grønne busser.

Figur 32: Illustrasjon av mulig interiør i røde busser.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
85.	Trapp, stolper, heis og utspring kontrastmerkes tydelig i forhold til omgivelsene med en luminanskontrast på minst 0,4
86.	Ved kontrastmerking av deler av stolpe skal luminanskontrasten være på minst 0,8
87.	Lyskilder i bussen skal være skjermet for å unngå blinding

7.1 Farger og mønster

Oppdragsgiver anbefaler at fargene som benyttes er i tråd med [Oppdragsgivers fargepalett](#).

7.1.1 Tak og vegger

Kravnummer	Beskrivelse av krav
88.	Farge på tak og vegger skal være lys grå, NCS S 1000-N eller lignende

Figur 33: Anbefalt farge på tak og vegger.

7.1.2 Folie på glassvegg

Kravnummer	Beskrivelse av krav
89.	Folie på glassvegg skal ikke sperre for førers eller passasjerens siktlinje
90.	Folien skal ikke være høyere enn seteryggene
91.	Folien skal ha samme høyde målt fra bakken dersom det er flere glassvegger med folie
92.	Alle glassvegger folieres med filen «glass.pdf»
93.	Folien skal være i brannklasse B-S1-D0
94.	Firkanter i folien skal være lys grå, NCS S 1000-N eller lignende

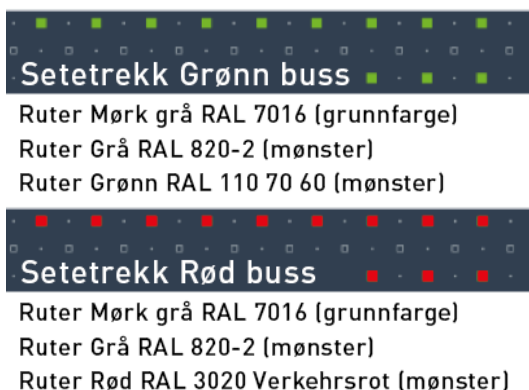

Figur 34: Mønster med folie på glassvegg.

7.1.3 Seter

Kravnummer	Beskrivelse av krav
95.	Setetrekket skal ha en mørk grunnfarge, fortrinnsvis RAL 7016
96.	Setetrekket skal ikke inneholde selskapslogoer, unntatt Oppdragsgivers logo
97.	For grønn buss benyttes mønsteret Setetrekk Grønn buss
98.	For rød buss benyttes mønsteret Setetrekk Rød buss
99.	Seterygg, setets underside og seteben skal ha en grå farge, RAL820-2 eller lignende (se Figur 36).

Setetrekk og interiør for øvrig skal være i god stand og være nøytrale. Setetrekk som skiftes ut skal fortrinnsvis bli erstattet av like trekk, men trekk som har selskapslogoer eller andre mønster kan erstattes av trekk med tilsvarende grunnfarge eller mønster. Det tillates kontrastmønster på setetrekket.

Figur 35: Eksempel på setetrekk for grønn og rød buss.

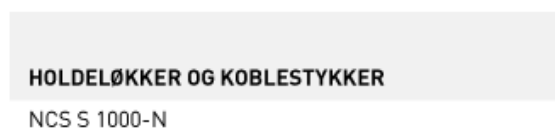
Figur 36: Illustrasjon av farge til seterygg, setets underside og seteбен.

7.1.4 Holdestenger

Kravnummer	Beskrivelse av krav
100.	Holdestenger skal ha en kontrastfarge som skiller seg ut fra bussens øvrige interiør. Fargen er gul, RAL 1003 eller lignende.
101.	Holdeløkker og koblestykker skal ha en lys grå farge, NCS S 1000-N eller lignende.

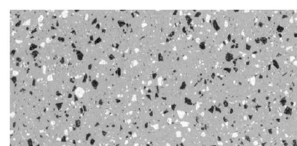
Figur 37: Eksempel på farge på holdestenger.

Figur 38: Eksempel på farge på holdeløkker og koblestykker.

7.1.5 Gulv og stigtrinn

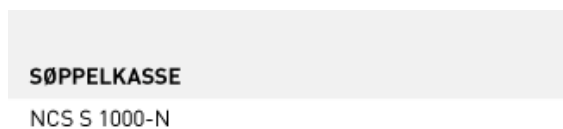
Kravnummer	Beskrivelse av krav
102.	Gulvet og stigtrinn skal ha en grå grunnfarge RAL820-2 eller lignende, med sorte og hvite flekker

Figur 39: Illustrasjon av eksempel på gulvbelegg til gulv og stigtrinn.

7.1.6 Sjøppelkasse

Kravnummer	Beskrivelse av krav
103.	Sjøppelkassen skal være lys grå eller hvit

7.2 Signalknapper

Fargene på knappehusene er veiledende, og Oppdragsgiver godtar farger tilsvarende anbefalingen så lenge det er en luminanskontrast på minimum 0,7 mellom innhold og farge.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
104.	Signalknappene bør ha lys som endrer farge for å gi et visuelt tegn til passasjerer at knappen er trykket inn
105.	Signalknappene bør ha en fysisk tilbakemelding på at knappen er trykket inn, for eksempel ved at trykkflaten «spretter» tilbake eller at overflaten vibrerer
106.	Signalknappene bør være utstyrt med punktskrift

7.2.1 Stoppknapp

Kravnummer	Beskrivelse av krav
107.	Huset skal være grå RAL 820-2, eller lignende
108.	Knappen skal være rød RAL 3020, eller lignende
109.	Tekst skal være hvit RAL 9010, eller lignende

STOPPKNAPP STANDARD

Hus:
Ruter Grå, RAL 820-2

Knapp:
Ruter Rød, RAL 3020

Tekst:
Hvit, RAL 9010

Figur 40: Eksempel på stoppknapp.

7.2.2 Stoppknapp for PRM

Kravnummer	Beskrivelse av krav
110.	Huset skal være grå RAL 820-2, eller lignende
111.	Knappen skal være blå RAL 5005, eller lignende
112.	Tekst skal være hvit RAL 9010, eller lignende

STOPPKNAPP SPESIAL BEHOV

Hus: Ruter Grå, RAL 820-2

Knapp: ISO Blå, RAL 5005

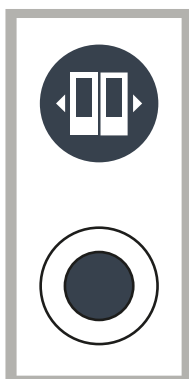
Piktogram: Hvit, RAL 9010

Figur 41: Eksempel på stoppknapp for PRM.

7.2.3 Døråpner

Kravnummer	Beskrivelse av krav
113.	Huset skal være grå RAL 820-2, eller lignende
114.	Front skal være hvit RAL 9010, eller lignende
115.	Knapp skal være mørk grå RAL 7016, eller lignende
116.	Piktogram skal være mørk grå RAL 7016, eller lignende

DØRÅPNER STANDARD

Hus:

Ruter Grå, RAL 820-2

Front:

Ruter Hvit, RAL 9010

Knapp:

Ruter Mørk Grå, RAL 7016

Piktogram:

Ruter Mørk Grå, RAL 7016

Figur 42: Eksempel på døråpner.

7.2.4 Døråpner for spesielle behov

Kravnummer	Beskrivelse av krav
117.	Huset skal være grå RAL 820-2, eller lignende
118.	Front skal være blå RAL 5005, eller lignende
119.	Knapp skal være hvit RAL 9010, eller lignende
120.	Piktogram skal være hvit RAL 9010, eller lignende

DØRÅPNER
SPESIAL BEHOV

Hus:
Ruter Grå, RAL 820-2

Front:
ISO Blå, RAL 5005

Knapp:
Hvit, RAL 9010

Piktogram:
Hvit, RAL 9010

Figur 43: Eksempel på døråpner for spesielle behov.

8 INNVENDIG KUNDEINFORMASJON

Dette punktet inneholder prinsipper for plassering av digital kundeinformasjon i busser. Prinsippene vil være de samme selv om aktuelle modeller kan avvike fra de presenterte plantegningene. Se Figur 48 for mulig plassering av skjermer. Endelig plassering avklares i oppstartsprosjektet.

Vi skal gi best mulig kundeinformasjon. For å kunne gi dette, må systemet være fleksibelt og basert på det siste markedet har å tilby. Det må ha moderne, innovative plattformer, som er egnet for kontinuerlig oppgradering for å møte den teknologiske utviklingen.

- Innholdet på skjermene kan bestå av blant annet
 - Informasjon om neste stopp, ETA og ruteinformasjon
 - Overgangsinformasjon
 - Kampanjer for kollektivtransport
 - Kommersiell reklame
 - Live avviksoppdatering
 - Strømming av video
 - 3D-grafikk
- Kundeinformasjon og reklame kan vises ved siden av hverandre

Kravnummer	Beskrivelse av krav
121.	Kundeinformasjon skal alltid vises. Det vil si at kundeinformasjon og reklame ikke skal alternere i loop.
122.	Skjerm skal ha automatisk lysjustering ut fra omgivelsene
123.	Skjerm skal plasseres slik at gjenskinn unngås så langt som mulig

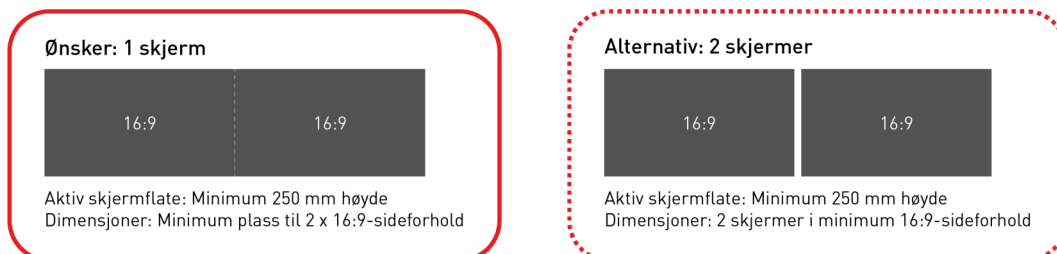
124.	Skjerm skal være ikke-reflekterende
125.	Skjerm bør ha så god oppløsning som mulig
126.	Skjerm bør være leselig fra flest mulig vinkler
127.	Oppdragsgiver skal kunne gjennomføre montering av flere digitale flater og lignende i bussene innvendig i kontraktperioden. Bussene skal stilles vederlagsfritt til disposisjon for slik montering.

8.1 Skjermtype 1: Midtgang

Skjerm kan tiltes litt for å maksimere avstand mellom gulv og skjerm, uten å redusere synligheten/lesbarhet for de som sitter lengst unna. Alternativ plassering og tilt av skjerm gjøres i samsvar med Oppdragsgiver.

Nummer	Beskrivelse av krav
128.	Skjerm bør plasseres i midtgangen
129.	Alle skal ha mulighet for å se hele innholdet på minimum én skjerm
130.	Skjerm skal plasseres slik at den ikke er til hinder for at passasjerene kan bevege og/eller oppholde seg i bussen.
131.	Minimum avstand mellom gulv og underkant av skjermens ramme skal være 1900 mm
132.	For krav til aktivt område/skjermflate for skjermtype 1, se Figur 44 nedenfor

Skjermtype 1: Skjermer i midtgang

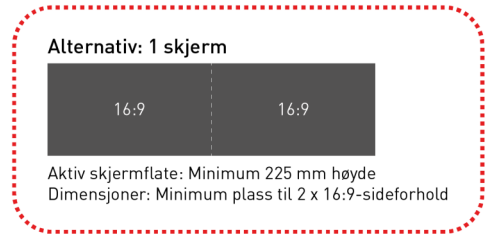
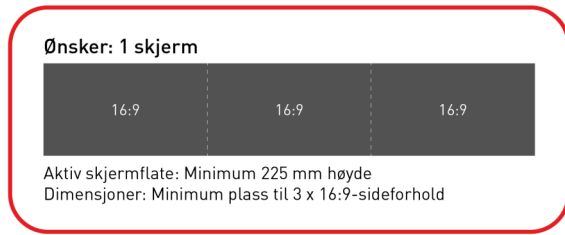
Figur 44: Krav til Skjermtype 1

8.2 Skjermtype 2: Takbue

Det kan gjøres unntak ved plassering av skjerm i takbue ved bakdøren til leddbuss med fire dører.

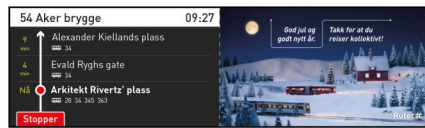
Kravnummer	Beskrivelse av krav
133.	Leddbuss skal være utstyrt med Skjermtype 2
134.	Skjerm bør være synlig for flest mulige i bussen
135.	Skjerm plasseres i tak/takbue/høyt på vegg i nærheten av dør
136.	For krav til aktivt område/skjermflate for skjermtype 2, se Figur 45 nedenfor

Skjermtype 2: Skjermer i takbue

Figur 45: Krav til Skjermtype 2

Skjermtype 1

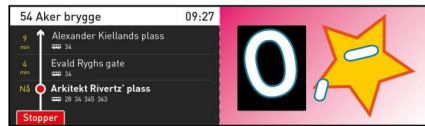
Trafikant-
informasjon

Reklame for
kollektivtransport

Trafikant-
informasjon

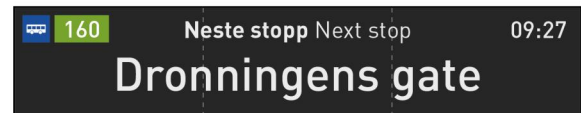
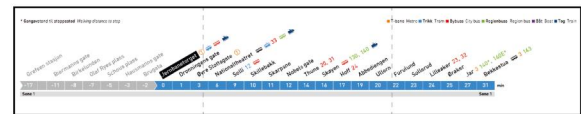
Live
avviksoppdatering

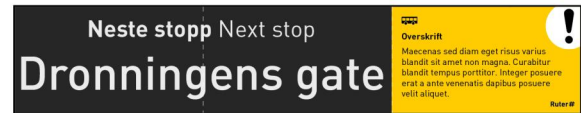
Trafikant-
informasjon

Kommersiell
reklame

Skjermtype 2

Linjenummer, neste stopp, klokkeslett

Neste stopp, live avviksoppdatering

Figur 46: Eksempler på innhold til Skjermtype 1 og 2

1 Skjermtype 1: Midtgang

2 Skjermtype 2: Takbue

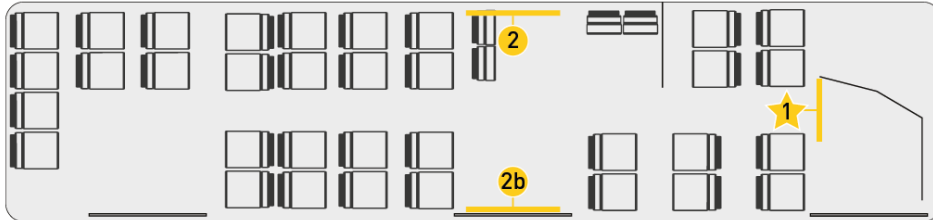
2b Alternativ plassering

Figur 47: Tegnforklaring til plassering av skjermer om bord i buss, se figurer under for eksempler for plassering.

12 meter med 3 dører

1 x Skjermtype 1

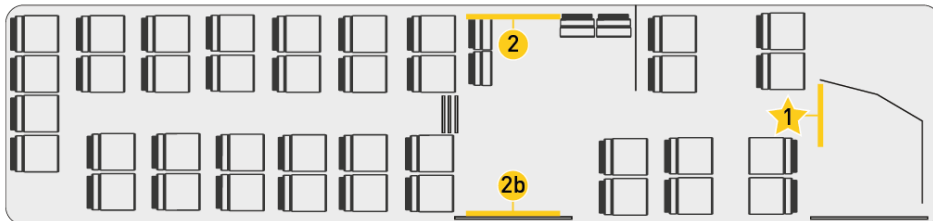
1 x Skjermtype 2

Opp til 13,5 meter

1 x Skjermtype 1

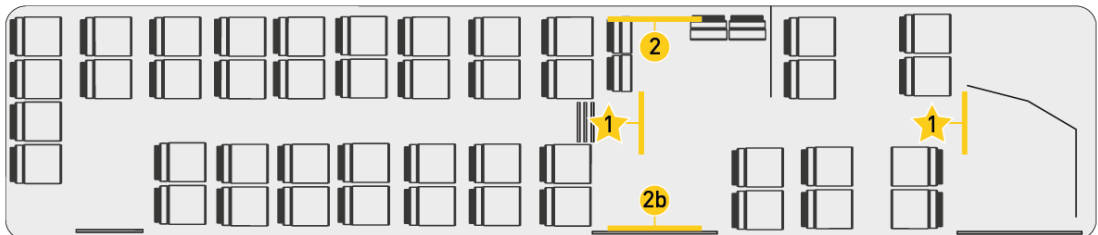
1 x Skjermtype 2

Boggibuss

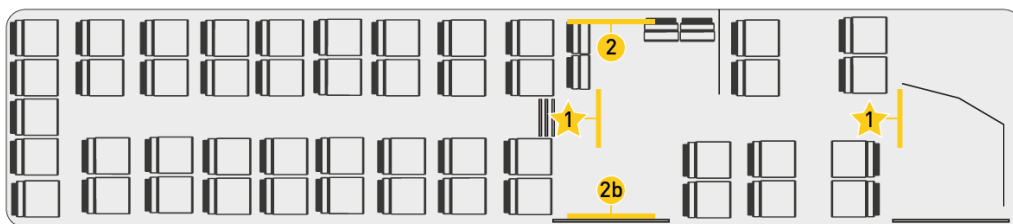
2 x Skjermtype 1

1 x Skjermtype 2

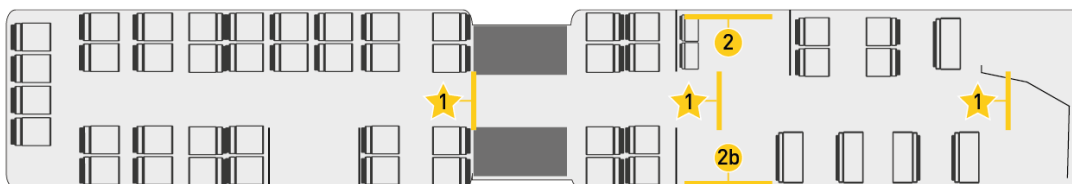
Boggibuss uten bakdør

2 x Skjermtype 1
1 x Skjermtype 2

Leddbuss 3 dører

3 x Skjermtype 1
1 x Skjermtype 2

Figur 48: Eksempel på plassering av skjermer. Endelig plassering gjøres i samsvar med Oppdragsgiver.

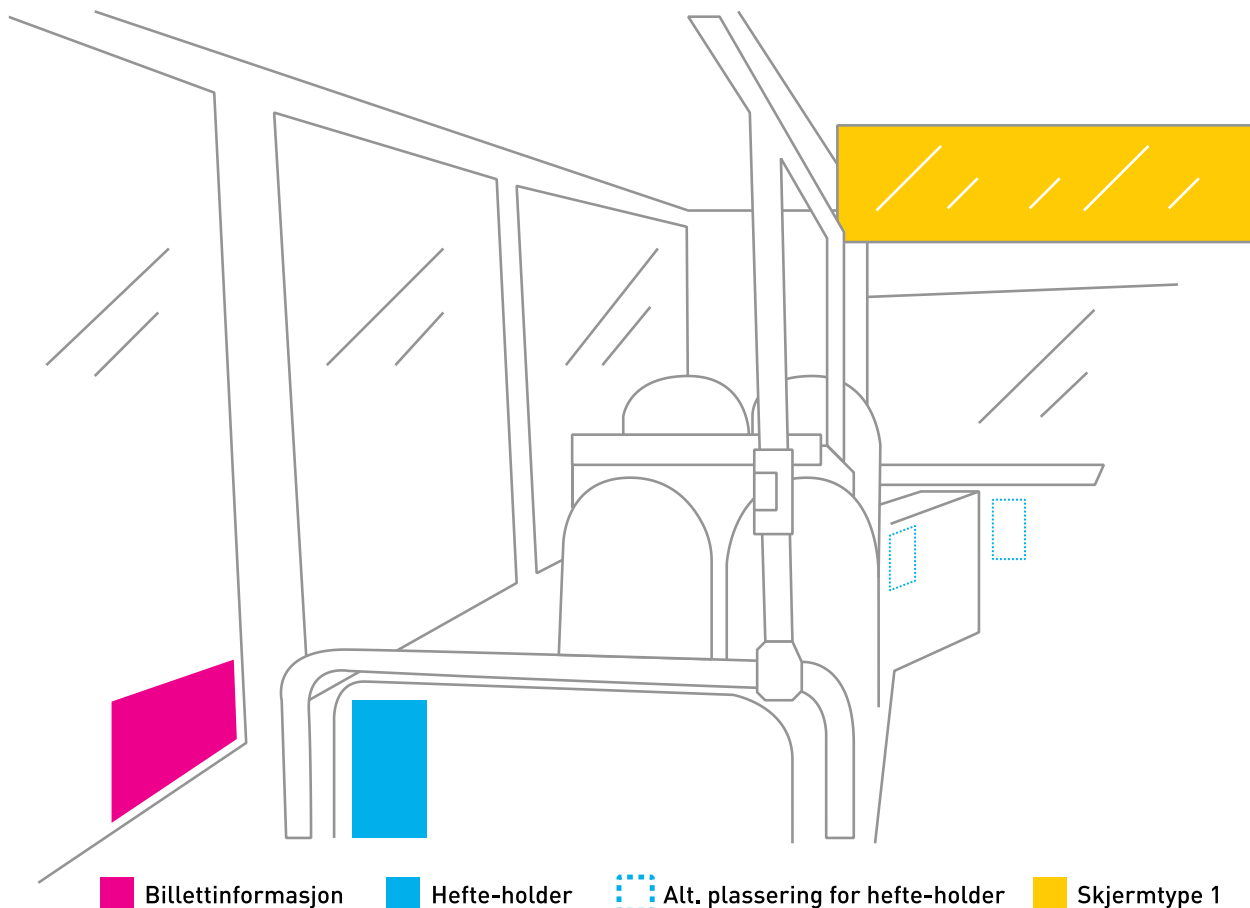
8.3 Plassering av betalingsinformasjon

Oppdragsgiver bestiller og produserer klistremerket med betalingsinformasjon med sort bakgrunnsfolie for Operatøren til å installere på bussen.

Kravnummer	Beskrivelse av krav
137.	Informasjonsvegg som allerede er installert, skal avinstalleres
138.	Merke med betalingsinformasjon klistres i nedre høyre hjørne på vinduet i fleksområdet på venstre side i fartsretning, 4 cm fra vinduskantene, se Figur 49.
139.	Ved oppdatering av betalingsinformasjon bestiller og produserer Oppdragsgiver klistremerke for Operatøren til å installere på bussen

8.4 Holdere for brosjyrer

Kravnummer	Beskrivelse av krav
140.	Det skal settes opp to holdere med plass til minimum 15 brosjyrer i hver holder, fortrinnsvis ved fleksområdet. Se Figur 49 for mulig plassering. En brosjyre er 105*210 mm (bredde*høyde).
141.	Holdere skal plasseres slik at de ikke er til hinder for at passasjerene kan bevege og/eller oppholde seg i bussen.

Figur 49: Eksempel på plassering av Billettinformasjon, rutehefter og skjerm.

9 PLAKATER OM BORD

Knagger som muliggjør oppheng for plakater skal monteres i bussen. Endelig plassering av knagger og antallet avklares etter kontraktinngåelse. Følgende antall knagger kan benyttes som utgangspunkt:

Singelbusser: 10 stk. Leddbusser: 14 stk.

10 PIKTOGRAM OG MERKING

Piktogrammene utviklet av Oppdragsgiver skal brukes i merkingen av kjøretøyet for å oppnå en helhetlig merking på tvers av driftsarter. Piktogrammene er vedlagt, og tilgjengelige på designmanualen for nedlastning. Merkene er i Pantone-farge, men kan trykkes i CMYK, så langt kvaliteten ikke forringes. Størrelsen på merkene er i utgangspunkt i størrelsesforhold 1:1. Antall merker skal være i samsvar med tegningene, som er avhengig av bussmodell.

Alternative størrelser finnes for merkene B1, i1, i2, N1, N2 og N12, som kan brukes hvis plassen krever det. Version «_01» brukes som standard versjon.

Alle piktogrammer og merker det henvises til i tabellen under finnes i filen 2018_Merker_Buss_Ruter-Vest.zip som er tilgjengelig gjennom Oppdragsgivers konkurransegjennomføringsverktøy.

Symbol	ID	Beskrivelse	Filnavn
	B1	Generell merking av brannslukkings utstyr, størrelse 60x60mm. Brukes der brannslukking-utstyret synes. MERK: Finnes også i 120x120 mm.	B1_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	B2	Henvisning til hvor brannslukkingsutstyr finnes. Dette merket finnes i flere utførelser.	B2_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf B2_02_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf B2_03_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf B2_04_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	F3	Advarsel om ikke å gå over veien før bussen har kjørt.	F3_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	F4	Advarsel om ikke å ta i stangen ved døren.	F4_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	i1	Merke for rullestol, størrelse 90x90mm. MERK: Finnes også i 120x120 mm.	i1_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	i2	Merke for barnevogn, størrelse 90x90mm. MERK: Finnes også i 120x120 mm.	i2_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	i5	Merke for prioriterte seter.	i5_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	i9	Merke for kapasitet.	i9_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	i10	Merker for overvåking. MERK: Endelig merke blir ferdigstilt etter Operatør er valgt.	i10_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf

Symbol	ID	Beskrivelse	Filnavn
	i11	Merke med oppfordring om ikke å bruke store sedler i bussen.	i11_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker2014_PMS.pdf
	N1	Generelt merke for nødutgang 120x45 mm. Merk: Finnes også i str. 200x80 mm.	N1_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	N2	Merke for nødutgang med anvisning.	N2_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	N2	Merke for nødutgang med anvisning og pil.	N2_01_01_alt_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	N4	Merke for nødutgang på glass.	N4_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	N12	Generelt merke for førstehjelpsskrin. 60x60mm. Brukes der førstehjelpsskrin vises. MERK: Finnes også i 120x120 mm.	N12_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	N13	Merke for førstehjelpsskrin med pil oppover, vertikalt stilt. Dette merket finnes i flere ulike utførelser.	N13_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf N13_02_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf N13_03_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf N13_04_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf N13_05_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf N13_06_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf

Symbol	ID	Beskrivelse	Filnavn
	P1	Påbud for bruk av setebelte, merke for bruk på vegg.	P1_01_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
	P1	Påbud for bruk av belte, merke for bruk på sete.	P1_02_00_Ruter_sikkerhetsmerker_PMS.pdf
		Merke for blind person.	Pict_blind_person_PMS432_neg.pdf
		Merke for barnevogn.	Picto_pram_PMS432_neg.pdf
		Merke for rullestol.	Picto_wheelchair_PMS432_neg.pdf
		Oppdragsgivers logo til bruk foran på bussen.	Rutersignature_buss.pdf
		Merke for RuterRegion. Merke for RuterBy	RuterRegion.pdf RuterBy.pdf
		Merke for nettverkssymbolet til bruk på bussens sider.	Ruter_networksymbol_neg.pdf
		Merke for inngang foran	Inngang_foran.pdf
i26		Merke for USB lader	i26_01_00.pdf
		Merker for glass	glass.pdf
		Gulvmønster	gulv.pdf
		Setetrekkmønster Grønn buss	Setetrekk_Grønn-buss.pdf
		Setetrekkmønster Rød buss	Setetrekk_Rød-buss.pdf
		Merke for Kortleser	Kortleser.pdf
		Merke for Kortleser kun hos fører	Kortleser-kun-foran.pdf